

Treskavica (2088 m)

12.8.-15.8.2011.

Nismo mogli odbiti ljubaznu ponudu naših susjeda Karmatića da nam prepuste na par dana vikendicu podno planine Treskavice u malom selu Boljanovićima. Za one, malo upućene, vikendica se nalazi tridesetak kilometara južno od Sarajeva na cesti koja vodi od Sarajeva prema Foči. Prije odlaska imali smo dilemu kojim putem krenuti, jer do Sarajeva je uobičajno doći kanjonom Neretve pa onda preko Ivan planine, ali može se i preko Nevesinja, Gackog, Tjentišta pa uz rijeku Drinu i kanjonom rijeke Bistrice do Trnova pa se ne ulazi u Sarajevo. Izabrali smo drugu soluciju s malim preinakama jer smo od Nevesinja vozili do Plužana odakle smo preko Morina vozili do Uloga makadamskim putem, a dalje do Obalja uskom razrovanom cestom na kojoj se izvode radovi. Prvo veće mjesto na putu prema Boljanovićima je Kalinovik u čijoj smo okolini vidjeli mnogo krava u slobodnoj paši, pilanu i puno stogova sijena što hoće reći da smo naišli na tragove života.

Stećci na Morinama

Rijeka Neretva, pogled s ceste Ulog-Obalj. Za mene je bilo iznenadjenje vidjeti Neretvu kao malo veći potok. Neretva izvire u Zelengori koja nije tako daleko.

Sad ću se malo vratiti u povijest i prepisati dio putopisa o Treskavici Umberta Girometta iz Splita objavljen studenoga 1937.

„ Nas šestorica drugova, opremljeni svim turističkim potrepštinama, a dabome i hranom otputovasmo iz Splita dne 10.srpnja, jutarnjim parobrodom za Metković. Dan je bio pun sunca i vedrine, a atmosfera bistra. Romantični kanjon Cetine, mrka Vrulja, gordo Biokovo i slikoviti motivi ubavog makarskog primorja držahu u neprekidnoj i ugodnoj napetosti naše oči.

Ulazak u monotono ušće Neretve djeluje zbog puste golotinje sumorno, tako da čeljade ne bi nikada moglo da pomisli, kakve li će sve čari i iznenađenja pružati Neretva u svom romantičnom kanjonu.

U 2 sata popodne, za pasije vrućine, stigosmo u Metković te se teškom mukom ugurasmo u prepuni voz, znojeći se kao u kakvom kotlu sve do Mostara... uz protest brojnih stranaca, koji nisu mogli da shvate, kako se kod nas provodi promicanje turizma.“

Ima toga još ali možete zamisliti put od Splita do Sarajeva preko Metkovića. Ti ljudi nisu imali dilema koji će pravac izabrati. Samo da vam još otkrijem da je siroti Umberto, ako je vjerovati njegovom putopisu, stigao u Sarajevo oko ponoći.

Moja Meri i ja smo krenuli oko dva sata, prešli 184 km, i stigli ispred vikendice oko šest sati. Temperatura je iznosila 17° C , a kad smo krenuli iz Ploča bila je skoro pa duplo veća.

Vikendica u Boljanovićima

Prema preciznim uputama vlasnika vikendice Mime i Sonje otključali smo redom garažna vrata, pa ulaznu kapiju i na kraju još dvije brave na ulaznim vratima. Još nisam otvorio ventil za vodu kad eto ti jedne gospođe.. „Koji ste vi ?“ , upita strogo , a mi odgovorismo da smo došli iz Ploča. „Onda dobro, javili su da ćete doći.“ To je bila prva susjeda koja ,eto, voli imati sve pod kontrolom. Izmjenili smo par uobičajnih rečenica pri upoznavanju i kad je gospođa Kova otišla kući, mi smo večerali, popili, kako bi rekao pok. Miljenko Smoje, bočicu crnoga vina i otišli spavati. Vikendica nije velika , dole je kuhinja, blagovaonica i kupatilo s WC-om , a do sobe na katu penje se kružnim stepenicama. Ukusno je sređena i vidi se da je svaki detalj pažljivo isplaniran pa je prostor maksimalno iskorišten. Umor nas je potjerao u krevet vrlo rano.

13.8.2011.

Probudio sam se prije izlaska sunca. Malo sam prošetao cestom do potoka Bistrice i čim se sunce naziralo iza velikih brda već sam se vratio na doručak. Obukli smo naše gojzerice i uputili se na izvor Bistrice, oko sedam km udaljen od sela. Usput smo brali maline i jagode koje su mogle biti malo brojnije. Jako puno ima metvice , ili kako ovdje kažu, nane. Treba se paziti koprive jer im je populacija brojna, a naročite gdje raste malina. Na naše iznenađenje naišli smo na lješnjak. Na putu se ispružila zmija koja uopće nije reagirala na naše lupanja, valda joj je još hladno. Prije izvora trebalo je savladati teški uspon pa nam nije bilo jasno kako su prolazili kamioni koji su vozili materijal za gradnju akumulacijskog bazena na samom izvoru. Potočić Bistrica izvire iz pećine, a samo 5 metara dalje napravljena je brana koje je povezana s bazenom iz kojeg voda cijevima slobodnim padom dolazi do energane u selu odakle se struja dalekovodima prenosi do krajnjih potrošača.

Izvor Bistrice i brana s akumulacijskim bazenom

Poslije ručka otišli smo u Trnovo, u trgovinu, i onda smo trebali popiti kavu, negdje tu, u blizini trgovine, ali očito nismo dobro slušali upute trgovkinje jer smo već vidjeli putokaz za Igman i Bjelašnicu na izlazu iz mjesta. Zašto ne popiti kavu na Bjelašnici? Usput smo uživali u pogledu na zelene padine i livade pune izletnika. Pohodili smo Bjelašnicu 1985. godine pa nas je zanimalo koliko se promijenila, a promijenila se, i to mnogo. Međunarodni omladinski centar Bjelašnica, gdje smo davne 1985. odsjeli, kao i hotel Famos, ujedno i jedini turistički objekti na Bjelašnici, izgorili su u nedavnom ratu, a umjesto njih izgrađeno je novo apartmansko naselje i hotel Maršal kao i brojne nove zgrade i zgradurine. Dakle, apartmanizacija i betonizacija planine. Dosta je i prometno, ima planinara i turista odsud: Slovenije, Poljske, mi iz Hrvatske i naravno domaćeg svijeta.

Hotel Famos 1985.g

Hotel Maršal 2011.g.

Međunarodni omladinski centar Bjelašnica 1985.g.

Apartmentasko naselje 2011.g.

„Nemam ti ja pojma, probaj u Mašala“ odgovorio nam je mladi, korpulentni konobar kad smo ga pitali gdje možemo kupiti planinarske karte. I stvarno ljubazni recepcioner hotela nam ponudi jedan općeniti vodič na engleskom jeziku, ali kad smo mu rekli da sutra namjeravamo planinariti po Treskavici samo je dva puta ponovio „Na Treskavicu“ i napravio facu kao da ispred sebe ima dvije budale koje su odlučile skočiti s vrha nebodera. „Znate li vi da je Treskavica minski zagađena planina i da se ne preporuča planinarenje bez vodiča?“ Recepcioner je mladić uspravnog držanja, planinar u dobroj kondiciji, koji je planinario po Biokovu, rodnom iz Sarajeva, stao nas je uvjeravati da bi bilo najbolje da idemo u Lukomir, jedno selo blizu Umoljana, koje je zadržalo arhitekturu i način života kao prije 500 g. „Možete i autom“ govori on očito zabrinut za naše zdravlje. Lijepo smo se pozdravili, uzeli broj telefona, i krenuli u Lukomir, ali zbog prometne gužve nismo stigli daleko.

Dan je bio na izmaku pa smo se uputili na spavanje. Stali smo kraj jedne kuće za koju nam se učinilo da je restoran, između Dejčića i Dujmovića, ali malo smo zakasnili na pite jer je sve bilo rasprodano. Sike, tako je nadimak gazde, baš se vratio iz Drvenika, veli da je more ništa prema bosanskim planinama, a i on je reagirao slično kao i onaj mladi recepcionar iz Maršala, ali kad je čula njegova žena da sutra namjeravamo na Treskavicu, stala je zapomagati i tražila od nas da se dozovemo pameti jer Treskavica jest najljepša planina Bosne i Hercegovine, ali i najopasnija. Zdušno su se trudili ukazati nam na opasnost planine, na mine, na brze promjene vremenskih prilika i bili su voljni pomoći jer oni imaju jednoga druga, iskusnog planinara, koji, eto, imamo sreće, najbolji je poznavatelj Treskavice. "Nije daleko odavde", rekoše, "samo prije mosta krenite desno, makadamom do prve kuće i tražite Hasana." Rečeno, učinjeno. Hasnan, čovjek srednjih godina, žustrih pokreta, malo je ugojen, zamoli nas da sjednemo za jedan stol za kojim su sjedili malo stariji ljudi i jedna djevojka. "Vi možete ići na Treskavicu, nema straha, staza je super markirana" tako započne Hasan. Drago njemu što mi hoćemo na bosanske planine, i oduševljno priča o Treskavici. „Znate li“, veli on, „da na Treskavici ima 7 jezera, 18 potoka i 365 izvora, da je Treskavica razvodnica Crnomorskog i Jadranskog sliva“. Mi ove podatke provjeravali nismo, ali recimo da je sve što je rekao istina. Još je naš Hasan više puta ponovio kako Treskavica nije tako opasana, ali zbog svake sigurnosti nazvat će on svog druga, Dragana, zvanog Cvrca, planinarskog vodiča da nam bude pri ruci. „Baš imate sreće, Dragan je u planinarskom domu, sutra ujutro sprema se u berbu borovnica, ali vi ništa ne brinite, dogovorio sam da vas vodi po jezerima za 40 konvertibilnih maraka.“ „Dobro, može“, složili se mi, zapisali telefone i krenuli u vikendicu na spavanje. Treba se naspavati i odmoriti za sutra. Moja Maja mi je poslala poruku da je na Maratonu lađa pobijedila ekipa Komina i da je dobila štiti u trajno vlasništvo. Čestitam pobjednicima.

14.8.2011.

Ustali smo ranije, prije svitanja, popili kavu, doručkovali, napunili ruksake i krenuli autom u selo Turovo, odakle se nastavlja pješice do planinarskog doma gdje nas prema dogovoru čeka naš vodič. Treskavica leži južno od Sarajeva okružena visokim planinama: Jahorinom(1913 m), Igmanom(1502 m), Bjelašnicom(2067 m) i Lelijom(2014) . U početku smo malo lutali pa kad smo čuli zvuk kamiona, baš smo se obradovali, a pogotovu što nam je vozač ponudio da će nas odvesti do doma na Paležu. Ukrkali smo se na kamion, u tovarni prostor, i vozili se zajedno s beračicama borovnica, a među njima i jedan mladićak. Žene se obučene kao u sred zime s kapama i kapuljačama na glavi. Loš put i brzina kamiona odbacivala je naša tijela kao kuglice na fliperu. Malo smo se i prepali da ne propadnemo jer smo sjedili blizu dasaka koje su prekrivale rupe na kamionu. U priči s našim putnicama saznali smo da se borovnica otkupljuje po cijeni od 6 km i da se za jedan dan može nabrati dvadesetak kila borovnice. Kad je kamion stao zbog kvara mi smo se iskrkali, zahvalili vozaču i nastavili pješice do doma na Paležu. Inače od Turova pa do doma na Sustavcu (malo prije doma na Paležu) potrebno je 40 minuta hoda.

Dom na Paležu gradi planinarsko društvo Runolist iz Trnova

Naš domaćin Dragan Ijudina je srednjih godina, prosjede kose i prosjedih brkova. Čovjek je od akcije, jer odmah smo dogovorili kojim putem ići. Naša tura zvanično glasi "Obilazak jezera." Krenili smo u 8,30 sati preko Skoka, Troskoka i Zagrizala i u 10,40 sati stigli na Crno jezero (1680 m). Usput smo brali borovnice, maline, a naš vodič nam je pokazao i brusnice, ali one nisu zrele. Malo smo i odmarali i nešto prigrizli. Naš Cvrca, onako, usput, izvadio kutiju tableta, kao hoće se pohvaliti, i na naš upit koje su mu to tablete spremno odgovori „Nitroglicerina. Za srce“. Baš lijepo, preko veze sam dobio vodiča sa srčanim tegobama.

Borovnice. Merica i ja smo ih brali rukama, a berači imaju tkz.češalj, a to je posudica s ručkom koja započinje zupcima na prednjoj strani

Brusnice

Crno jezero je kao i ostala jezera na Trestavici ledenjačkog podrijetla. Stijene Treskavice amfiteatralno zatvaraju zaravan na kojem se nalazi Platno, Veliko i Crno jezero. Brčkanje vode Crnog jezera privuklo je pijavicu i odmah me vratilo u moje dječake dane kad ih je bilo na Bačinskim jezerima. Pohvalio sam se kolegama planinarima kako su naše neretvanske pijavice bile na cijeni i koje su uz jegulje bile cijenjeni izvozni proizvod koji se koristio u medicini.

Crno jezero dužine 160 m , širine 90 m a dubine 6m

S Crnog jezera strmoglavili smo se prema Velikom jezeru na 1548 m nadmorske visine. U zelenim padinama primjećuju se beračice borovnica. Cijele padine su, ustvari, borovnice.

Beračice borovnica. Zelene površine su ustvari borovnice

Sudeći po slobodi kretanja berača i beračica borovnica, lako je zaključiti da nema zagađenja minama. Potrebno je pratiti marku, bilo bi dobro imati kartu koju nismo uspjeli nabaviti, a možda ih i nema u prodaji. Od Crnog jezera do Velikog jezera stigli smo za pola sata. Tamo su nas častili kavom Draganovi prijatelji Nenad i njegova žena Safija iz Sarajeva. Nenad nam je pokazao ulov pastrmki.

Ulov od nekoliko dana sačuvan u improviziranom bazenu

Veliko jezero , dužine 210 m, širine 180m i dubine 6 m. Osim vode koja se spušta iz Platnog jezera uvire u jezero nekoliko potocića

Platno jezero

Nakon odmora penjemo se do Platnog jezera pa se preko Šišana spuštamo do Kozije luke gdje nam se ukazala ruševina planinarskog doma „Josip Sigmund“, odakle smo preko Glibavca kroz gustu bukovu šumu i Zagrizala došli na početnu točku, na planinarski dom na Paležu. Naš dobrodušni vodič otkrio nam je dvije bukve na kojima je znao ubrati 20 kg gljiva bukovača.

Ribiz

Stigli smo u dom u 15,30 sati . Upoznali smo ostale članove koji su se vratili s branja borovnica. Dragan nam je predstavio predsjednika društva koji nas je pozvao da opet dođemo. Možda, hoćemo, nikad se ne zna. Važno je da zapamtim brojeve telefona našeg Hasana iz P.D. Lutrija 061 205 638 i našeg dobrog Dragana 065 962 257.

15.8.2011.

Vrijeme je povratka. Pozdravili smo se s susjedom Kovom koja nam je ispekla pitu na poklon i krenuli doma. Put nas je kanjonom rijeci Bistrice doveo do Tjentišta i Zelegore.

Spomenik poginulim na Tjentištu. Postavljen je 1971.godine. Rad je kipara Miodraga Zivkovića. Ispred spomenika je kosturnica u kojoj je sahranjeno 3301 borac

Kanjon Sutjeske

Uživali smo u zelenilu, uživali vozeći se kanjonom Sutjeske pa onda nekim zaobilaznim putem preko Čemernog stigli do Gackog u kojem dominira veliki dimnjak termoelektrane.

Gacko

Kad smo prešli preko Gackog polja, po kojem slobodno pasu krave, ušli smo u istočnohercegovački kamenjar koji nas je pratio do Bileće gdje smo u ručali u vrlo lijepom restoranu "Jezero". U Bileći smo kupili sir koji se radi po tehnologija "Kačkavalja" i mogu požaliti što nismo kupili još jer je za svaku pohvalu.

Stećci iznad Bilečkog jezera. Stećak u prvom planu me podsjeća na Kostanića greb na proplanku na Gradini iznad Drvenika.

Odustali smo od puta prema Trebinju i preko Berkovića i Stoca spustili se u Čapljinu i dalje do Ploča.

Mišo Glavinić

Literatura: <http://www.plsavez.hr/hp-arhiva/193711.pdf>